

Tenco

Ayla Erduran ve Stradivarius Kemanı

Perihan ÇAMBEL

Değerli sanatçı kemanların en mükemmeli-ne de sahip oldu.

BAZI ana babalar ideallerini çocuklarına korlar. Kemancımız Ayla Erduran'ın babası, hocam Prof. Dr. Behçet Erduran'la eşi öyle yaptılar. Hemen herşeyle-rini Ayla'nın yetişmesi uğrunda düzenlediler. Prof. Er-duran'ın iyi kazancı ile, ideali olan kızına, söylen-ti-ye göre elli bin dolar sarfederek gerçek bir Stradiva-rius kemanı aldı. Kemanların en mükemmeli...

Yapılışı, tahtası, tonu, verdiği ses onu kemanların tartışılmazı yaptı. Bu kemanlar İtalyadaki ün-lü keman yapıcısı aile Stradiva-rius tarafından yapılırdı. Ke-man yapımı bu ve başka birkaç ailede babadan oğula yahut ye-ğenlere geçirdi. Bu bir aile ge-leneği idi. Keman yapıcı usta, kendi adının firmasını oturdu-ğu kentin adını, yapılaş yılının tarihini bir kâğıt üzerine yaza-rak kemanın gövdesinin içine, bitiminden önce yapıştırırdı. Sonradan, hattâ yüzölçümünde, Almanya'nın tanınmış keman ya-pımı firmaları, bu ünlü keman yapıcılarının araçlarının biçiminde

kemanları seri halinde yaptıklarından, böyle basılmış bir kâğıdı kemanların karnına yapıştırır oldular. Bu taklit ke-manların tabiidir ki bir değeri-ri yoktur.

İşte geçen hafta sevimli Ayla bir çeşit atkıyuruğu yaptığı sa-çını henüz gençlik edasıyla o-muzlarına ve kâh sırtına atarak aşına bulduğu dinleyicilerine gü-lerekten selâm verdi. Elinde c-ünlü Stradivarius kemanı.. Cum-hurbaşkanlığı Senfoni Orkestra-sının, Şefi Prof. Lessing'in yö-netimindeki konserinin ilk mü-zik parçasının, Bülent Aral'in e-lektronik olmayan «Bale Süitii» nin çocuklar için bestelenmiş eski tarzdaki, adeta lirik, ve yer yer romantik nağmeleri bit-mişti. Ayla bu kez onun Janri-na çok iyi giden Max Bruch'un No. 1 sol minör, opus 26 keman konsertosunu seçmişti: Hasas-siyet kadar usta yay sürüşleri-içap ettiren bir yapıtı. Aracı çok mükemmel olduğu ve yeryer, Erduran Yanında birkaç ay ka-lıp ders aldığı David Oistrach'ın ince tekniğini de belirli olarak verdiği halde, sanatçının ken-dinden bir şey katmadığı ve at-kıyuruğu gibi çocuksu kaldığı, olgunlaşmadığı biraz üzülme idi. Sonradan, arada, kendisinin ra-hatsız olduğu ve bir kriz geçir-diğini haber aldık. Yanma or-kestranın doktorunu koşturmuş-lar. Gene de Erduran'ın ısrarıyla hassasiyet ve hürerli teknik is-patıyordu. Kendisine, hasta has-ta bizden birşey esirgemediği i-çin teşekkür borçluyuz. Rahat-sızlığı nedeniyle, sürekli ve tem-po tutularak alkışlanmasıyla bi-se edilmesine rağmen, sağ elini yüreğinin üzerine götürerek dinleyicileri selâmlamakta ye-tirdi.

Bruch'un konsertosunun Al-legro moderato, attacca'sını, ve adagiosunu etkilenerek dinle-dim. Gerektiği gibi, allegro ener-

gicco ifadelî finalinde de Erdu-ran, sevinç, güçlenme, umut duy-gularını yansıttı.

Fuayede Orkestranın Müdürü Sevimli Mükerrrem Berk, frakı-nın kuyruklarını uçurarak sağa sola, makam sahiplerine yetiş-tiyordu. Bu kez kiltür müsteşa-rı Adnan Ötügenle sohbeti dik-kati çekiyordu. Ne yazık ki, sa-yın Cumhurbaşkanı, makamının adını taşıyan orkestramızın kon-serlerine rağbet göstermediğin-den, Sayın Berk, amaçlarına-e-rismek için en önemli kişilerin birj olan Ötügenle görüşüyordu. Ancak, Berk'in, müdürlüğünde her zaman gösterdiği «Savoir-faire»le birgün Sayın Cevdet Sunay'ı da ilgilendireceğini, ve

bir konser gelicisi yapmayı ba-saracağına eminim. Ülkemizde Cumhurbaşkanlarının, sanat ve bilim koruyucusu olarak ödev ve görevleri var, değilmi ya?

Aradan sonra, klâsik program gereğince George Bizet'nin po-püler olmakla beraber çok çal-ınmayan sol majör 1. senfonisi-yer aldı. Bunda da Prof. Les-sing, orkestramız ne kadar yüksek bir seviyede yönettiği ni, ne kadar başarılı olarak onu kendine özgü olan yüksek sevi-yede tuttuğunu ispatladı. Hem bir hoca, hem bir yönetici olan bu değerli şefin daha uzun yıl-lar aramızda kalmasını dileriz.. Kendisinden, orkestradan ve makamlardan...

10 FESTİVALI TLİ GEÇİYOR

Hatırlamanız için...

Keman ve Stradivarius

Keman yaylı sazların en önemlisidir. Araçlar tarafından ya-pılan keman, yüzyıllar boyunca gelişerek bugünkü halini almış-tır. Kemanın orkestra içinde çok büyük bir rolü vardır.

TARİHİ :

Keman, onuncu yüzyılda Avrupa'ya geçmiştir. İlk anlarda tutulmasına rağmen İtalyanlar XVI. yüzyılda kemana önem vermeye başlamışlar ve kemanı bugünkü haline sokmuşlardır. Aynı yüzyılda Venedik yakınlarında Cremona kasabası keman ya-pı ustalarının geldiği ile nam salmıştır. Tarihin meşhur keman ustalarından Andreas Amati Cremona kasabasının yerlisiydi. Çeşitli ağaçlardan keman yaparak en uygun ağacın hangisi oldu-ğunu bulmaya çalışan Amati'nin 1554 den 1580'e kadar yaptığı kemanların herbirj bir servet kıymetindedir.

Cremona ekolünün yetiştirdiği ustalardan en ünlüsü hiç şüp-hesiz ki Antonio Stradivarius'dır. Stradivarius küçük yaşta keman ustalarının yanında çıraklık yapmış, daha sonra bir atölye aç-a-rak çalışmaya başlamıştır. Bu ünlü ustanın kemanlarında en önemli özellik, sazın kıvrımlarıdır. Ayrıca kemanların üzerine sürdüğü cilâ da değişiktir. Stradivarius, günlerce, aylarca çeşitli maddelerden özel bir cilâ yapmaya çalıştı ve nihayet kemana amber sarısı rengini veren bir cilâ yapmaya muvaffak oldu.

Stradivarius yaptığı kemanlarda en ufak bir kusur bulunma-sını istemez, bu yüzden bir tek keman üzerinde aylarca çalışır-dı. Hayatının son yıllarında görme kabiliyeti azaldığı için yaptığı kemanlara isminin yazılmasını istemiyor, bunlarda göze çarpa-cak bir kusurunu adını beklemeinden korkuyordu.

Stradivarius adı, keman yapıcılığında en güzel eser sembolü olmuştur. Fabrikalarda yapılan kemanlara bile Stradivarius adı konulmaktadır. Bugün Stradivarius kemanlarının sayısı pek az-dır. Dünyanın meşhur birkaç kemancısında Stradivarius kemanı bulunmaktadır.